

Nicávim (5Mózes 29:9–30:20.) פְּרִשְׁתַּנְצָבִים

Szemelvények

טפּכֶם נְשִׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מִחֲנִיךָ, מִחֻטַּב עֲצִיךָ עַד לְאָב מִיְמֶיךָ. (דברים כט, י)
...gyermekeitek, feleségeitek és a te jövevényed, aki táborodban van a favágódtól a vízmerítőig. (5Mózes 29:10.)

שָׁבְאוּ כְּנַעֲנִיִּים לְהִתְגַּיֵּר בְּיָמַי – Ez arra tanít, – מִלְּמַד – **...favágódtól...** – מִחֻטַּב עֲצִיךָ כְּדָרְךָ – hogy Mózes idejében kánaániták jöttek, hogy betérjenek, – מִשָּׁה וְזֶהוּ הָאָמּוֹר – úgy ahogy Józsuá idején a gibeoniták, – וְנִיעֲשׂוּ גַם הֵמָּה בְּעַרְמָה – [1] – „Cselekedtek tehát *ők* is ravaszsággal...” [vagyis úgy, mint Mózes idejében a kánaániták] – וּנְתַנֵּם מִשָּׁה חֹטְבֵי עֲצִים וְשׂוֹאֲבֵי מַיִם – és Mózes [ezért] favágókká és vízmerítővé tette őket [úgy ahogyan később Józsuá a gibeonitákat].

לְמַעַן הִקִּים אֹתָךְ הַיּוֹם לֹא לְעָם וְהוּא יִהְיֶה לָּךְ לְאֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָּךְ, וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב. (דברים כט, יב)

Azért, hogy ma téged népévé emeljen és Ő legyen a te Istened, amint szólt hozzád és amint megesküdült őseidnek, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak. (5Mózes 29:12.)

כָּל – לְמַעַן הִקִּים אֹתָךְ הַיּוֹם לֹא לְעָם – **Azért, hogy ma téged népévé emeljen...** – Oly sok energiát fektetett abba, – כִּי הוּא נִכְנֵס לְטְרוּחַ – hogy felemeljen téged az Ő népévé. [2]

לְפִי שְׂדָדֶךָ לָּךְ – **...és Ő legyen a te Istened...** – וְהוּא יִהְיֶה לָּךְ לְאֱלֹהִים – Mert **szólt hozzád** – וּנְשַׁבַּע לְאַבְרָהָם – **és... megesküdült őseidnek**, – שָׁלָא – hogy nem cseréli fel utódaikat – בְּאֶמְהָ אַחֲרֶת – valamely más néppel; – לָכֵן הוּא אוֹסֵר אֶתְכֶם בְּשִׁבוּעוֹת הַלְלוֹ – Ezért köt meg benneteket ezekkel az esküvel, – שָׁלָא תִקְנִיטוּהוּ – hogy ne szálljatok szembe Vele, – אַחֲרָ שֶׁהוּא אֵינּוּ יָכוֹל לְהִבְדֵּל מִכֶּם – tekintve, hogy Ő meg ti elválaszthatatlanok vagytok [egymástól]. – עַד כָּאן – Egészen eddig a pontig – פְּרִשְׁתִּי – értelmezésem a szöveg – לְפִי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל פְּרִשָּׁה – a fejezet egyszerű jelentését követte.

– Az „Itt álltok” [kezdetű] szakasz miért követi közvetlenül – לְקָלְלוֹת – az átkokat? [3] – Azért, mert amikor az izraeliták halloták – הוֹיָן מֵאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שְׁשִׁבְתוֹרַת פְּנִינִים – nem beszélve a *Torát Kohánim*-ban [4] szereplő negyvenkilencről, – וְהוֹרִיקוּ – az arcuk elfehéredett – וְאָמְרוּ – és azt mondták: – מִי יוֹכֵל לְעַמּוֹד בְּאֵלוּ – „Ki képes elviselni ezeket?” – מֹשֶׁה הִתְחִיל מִשָּׁה לְפִיָּסָם – Mózes [ekkor] elkezdte vigasztalni őket – **Itt álltok a mai napon** [5]... – אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם – הַרְבֵּה

– ולא עֲשָׂה אֶתְכֶם כְּלִיָּה – Nagyon feldühítettétek az Örökkévalót, – Ó mégsem pusztított el titeket, – וְהָרִי אֶתְכֶם קִזְמִים לְפָנָיו – lám, életben vagytok Előtte! – **...a mai napon...** – הַיּוֹם – Ahogyan ez a nap, amely létezik, – וְהוּא מֵאֲפִיל – elsötétül, – de aztán kivilágosodik, – וְכִךְ עֲתִיד לְהָאִיר לְכֶם – úgy adott Ó nektek fényt – és fog adni nektek fényt a jövőben is, – וְהִקְלִלוֹת וְהִיִּסוּרִין מִקִּזְמִין אֶתְכֶם – az átkok és szenvedés pedig életben tartanak benneteket, – וּמִצִּיבִין אֶתְכֶם לְפָנָיו – és segít állva maradnotok Előtte. [Az átkok meggátolnak a bűnelkövetésben, a szenvedés pedig bűnbánatra ösztönöz.] – וְאַף הַפְּרָשָׁה אֶתְכֶם – Az előző szakasz is békéltetni [igyekszik]: [6] – „Ti láttátok mindazt...,” [emlékeztetve őket mindazon csodákra, amiket Isten tett velük Egyiptomban és a pusztaságban]. – **Itt álltok...** – אֶתְכֶם וְצַבִּים – Egy másik magyarázat: – דְּבַר אַחֵר – Mivel az izraeliták [élén] váltás történt, – מִפְּרָנָס לְפָרְנָס – az egyik vezetőt váltotta a következő, – מִמּוֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ – Mózeset Jehósua, – כִּדִּי לְפִיכֶךְ עֲשָׂה – ezért [Mózes] rendezett számukra egy álló gyűlést, – וְיִהְיֶה לְיִרְרָם – hogy azon buzdításban részesítse őket. – וְכֵן עֲשָׂה יְהוֹשֻׁעַ – Jehósua ugyanezt tette, [7] – וְכֵן שְׁמוּאֵל – Sámuel szintúgy, – וְכֵן שְׁמוּאֵל – „Álljatok ide, hadd ítéljem meg veletek együtt,” [8] – כִּשְׁפִיזָאוּ מִיָּדוֹ – amikor kivonultak az ő gyámsága alól – וְנִכְנְסוּ לְיָדוֹ שֶׁל שְׁאוּל – és beléptek Saul gyámsága alá.

וּתְרָאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גְּלוּלֵיהֶם, עַץ וְאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם. (דברים כט, טז)

És láttátok rovarjaikat és ürüléküket fából és kőből, ezüstből és aranyból, amelyek náluk voltak. (5Mózes 29:16.)

– Azért nevezí így, mert undorítóak, – אֲשֶׁר עִמָּהֶם – **És láttátok rovarjaikat...** – וּתְרָאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם – akár a rovarok.

– Mivel bűzlenek és undorítóak, – אֲשֶׁר עִמָּהֶם – **...és ürüléküket...** – וְגִלוּלֵיהֶם – akár az ürülék.

– A fából és kőből – אֲשֶׁר עִמָּהֶם – **...fából és kőből...** – וְעַץ וְאֶבֶן – mivel a szabadban láttátok, – וְאֶבֶן – a szabadban láttátok, – וְעַץ וְאֶבֶן – mivel a nem-zsidók nem tartottak attól, – וְעַץ וְאֶבֶן – hogy ellophatják azokat. – **...az ezüstből és aranyból** – וְעַץ וְאֶבֶן – valók azonban – **náluk voltak**, – וְעַץ וְאֶבֶן – vastag falú helyiségekben, – וְעַץ וְאֶבֶן – mivel [a nem-zsidók] tartanak tőle, – וְעַץ וְאֶבֶן – hogy esetleg ellophatják azokat.

לֹא יֵאָבֵה יְהוָה סֶלֶח לּוֹ כִּי אִזּוֹ יַעֲשֶׂן אֶף יְהוָה וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וְרַבְצָה בּוֹ כָּל הָאֲלֵה הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַזֶּה, וּמָחָה יְהוָה אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. (דברים כט, יט)

Nem hajlandó az Örökkévaló annak megbocsátani, mert akkor füstölögni fog az Örökkévaló haragja és fölgerjedése az ellen a férfi ellen és rászáll minden átok, amely írva van e könyvben és kitorli az Örökkévaló az ő nevét az ég alól. (5Mózes 29:19.)

...füstölögni fog az Örökkévaló haragja [szó szerint „haragja”]... – על ידי פעם – A harag [érzése] miatt – הגוף מתחמם – a testhőmérséklet megemelkedik, – והעשן יוצא מן האף – és gőz áramlik ki az orrlyukakból. [Képletesen szólva.] – וכן – Hasonlóan: – עלה עשן באפו – „Füst jött ki orrából.” [9] – לפני המקום – Noha ilyesmi nem mondható el az Örökkévalóról, – הכתוב משמיע את האזן – a Szentírás [mégis] úgy szól a hallgató füléhez, – כדרך שהיא רגילה – ahogyan az megszokta – és képes felfogni [a dolgokat] – כפי דרך הארץ – a világban megszokott állapotok szerint.

...és fölgerjedése... – לשון חמה – Azaz dühe. – אנפרטמיני”ט – [Ófranciául:] *enprenment*. – אחיזת לבישת נקמה – Magára öltvén a bosszúálló magatartását, – ואינו מעביר על המדה – irgalmat nem ismerve.

הנסתרות ליהוה אלהינו, והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. (דברים כט, כח)

Az elrejtett dolgok az Örökkévalóé, a mi Istenünké, de a kinyilatkoztatott dolgok a mieink és gyermekeinké mindörökké, hogy megtegyük minden igéjét ennek a törvénynek. (5Mózes29:28.)

Az elrejtett dolgok az Örökkévalóé, a mi Istenünké... – ואם תאמרו – S ha azt kérdeznéd: – מה בדבנו לעשות – „Mire vagyunk képesek? – אמה מעניש את הרבים – Te megbünteted a közösséget – על הרהורי היחיד – egy egyén gondolataiért, – שפאמר – amint írva van: – פן יש – majd később: – ואחר כך – [10]»Nehogy legyen köztetek férfik...» – וראו את מכות הארץ ההיא – Midőn látják annak az országnak csapásait.» [11] [Ez azt mutatja, hogy az országban mindenkire büntetés vár, jóllehet, csupán egyének vétkeztek.] – והלא אין אדם יודע – „az elrejtett dolgok” – במטמוניו של חברו – Nem büntetlek meg – על הנסתרות – „az elrejtett dolgok”; – וזהו יפרע מאותו – ami „az Örökkévalóé, a mi Istenünké”; – ויאמר – „de a kinyilatkoztatott dolgok” – „a mieink és gyermekeinké”, – אכל הנגלות – „a mieink és gyermekeinké”, – לבער הרע מקרבנו – hogy kipusztítsuk a rosszat közülünk. – ואם לא נעשה דין – Ha nem leszünk képesek törvényt ülni felettük, – מעניש את הרבים – akkor az egész közösség fog bűnhődni [miattuk].

– על לנו ולבנינו – Pontok vannak [a maszoretikus szövegben] – נקוד – „mienk és gyermekeinké” [szavak] fölött. [12] [A szóbeli hagyomány tanítása szerint a pontok behatárolják azoknak a szavaknak a vonatkozási körét, amelyek fölött a maszoretikus szövegben megjelennek. Azaz a mi esetünkben a „a mieink és gyermekeinké mindörökké” szövegrészben kifejeződő közösségi felelősségvállalás nem azonnal, hanem csupán a Jordánon való átkelést követően lépett hatályba. A sárgát kihuznám ha lehet] – לדרוש – azt tanítandó, –

הַרְבֵּים – שָׁאָף עַל הַנְּגִלוֹת לֹא עָנַשׁ אֶת הַרְבֵּים – howy még a lelepleződött [bűnökért] sem bűnhődött az egész közösség – עַד שֶׁעָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן – addig, amíg át nem keltek a Jordánon, – אֶת הַשְּׂבוּעָה – משֶׁקֶבְלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַשְּׂבוּעָה – amikor is az eskütétellel kötelezettséget vállaltak – וּבְהָרַיִם וּבְהָרַיִם – A Gerizim hegyénél és az Évál hegyénél, [13] – וַנַּעֲשׂוּ עִבְרִים זֶה לְזֶה – és kölcsönösen felelőssé váltak egymás [tetteiért].

וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֵיךָ אֶת שְׂבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ, וְשָׁב וּקְבַצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֵיךָ שָׁמָּה. (דברים ל, ג)
Akkor visszatér az Örökkévaló, a te Istened, fogságban levőiddel és megkönyörül rajtad; újra összegyűjt téged mind a népek közül, ahova elszórt téged az Örökkévaló a te Istened. (5Mózes30:3.)

Akkor visszatér az Örökkévaló, a te Istened, fogságban levőiddel... – וְשָׁב ה' אֱלֹהֵיךָ אֶת שְׂבוּתְךָ – Azt kellett volna írnia: – וְהָשִׁיב אֶת רַבּוֹתֵינוּ לְמִדּוֹ מִכָּאן – „Akkor visszahozza fogságban lévőidet...”! – שְׂבוּתְךָ – Bölcseink ebből azt tanulják, – כְּבִיכּוֹל – בְּצִרַת גְּלוּתָם – בְּצִרַת גְּלוּתָם – hogy a *Söchiná* (isteni dicsfény) maga is osztozik Izrael száműzetésének szenvedésében, – וּכְשֶׁנִּגְאָלִין – és mikor majd meg fognak váltatni, – הַכְּתִיב – arról úgy ír [Isten], – גְּאָלָהּ לְעַצְמוֹ – mint a saját megváltásáról, – וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֵיךָ אֶת שְׂבוּתְךָ – mert Ő maga is visszatér velük. – וְעוֹד יֵשׁ – És még azt lehet ebből tanulni, – שְׁגִדוֹל יוֹם קְבוּץ גְּלוּיֹת – hogy nagy lesz a szétszórtak összegyűjtésének napja, – וּבְקִשִׁי – és nehéz lesz az – oֹלָחַן – olyan, mintha Neki magának kellene megragadnia – בְּיָדוֹ מִמֶּשׁ – minden egyes ember kezét – אִישׁ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ – a saját helyéről, – כְּעֵנֶן שְׂנֹאֲמַר – ahogy írva van: [14] – „Ti pedig, Izrael fiai, egyenként lesztek összeszedve”. – וְיִשְׂרָאֵל – És más népek összegyűjtéséről – מְצִינּוֹ כֵן – is így találjuk [15]: – וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֵיךָ אֶת שְׂבוּתְךָ – „De visszatérek Egyiptom foglyaival...”.

לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא, לֹא מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשָּׁמַיִמָּה וְיִקְחֶנָּה לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה. (דברים ל, יב)
Nem az égben van, hogy mondanád: Ki száll föl számunkra az égbe, hogy hozza nekünk és hirdesse nekünk, hogy megtegyük. (5Mózes 30:12.)

וְשָׁאָלוּ הֵיטֵב בַּשָּׁמַיִם – Ha ugyanis az égben volna, – הֵיטֵב צָרִיךָ – akkor kötelezve lennél rá, – לְעֵלוֹת אַחֲרֶיךָ – hogy fölemelkedj és kövesd azt, – וְלִלְמַדָּה – hogy tanulmányozhasd.

הַעֲיִלְתִּי בְכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת לְפָנֶיךָ הַבְּרִכָּה וְהַקְּלָלָה, וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תִּתְקַח אֹתָהּ וְנִרְעָדָה. (דברים ל, יט)

Tanúul hívom ellenetek ma az eget és a földet; eléd tettem az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd tehát az életet, hogy életben maradj, te és magzatod. (5Mózes 30:19.)

Tanúul hívom ellenetek ma az eget és a földet... – העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ – וכאשר תקרה – mert ők örökké létezni fognak – ויהיו עדים – és amikor majd rossz történik veletek, – אַתְּכֶם הִרְעָה tanú, – שְׁאֲנִי הִתְרִיתִי בְּכֶם בְּכָל זֹאת – hogy én figyelmeztettelek titeket milderre. – דָּבָר אַחֵר – Egy másik magyarázat: – העדתי בכם היום את השמים וגו' – אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל – **Tanúul hívom ellenetek ma az eget...** – Azt mondta Isten Izrael fiainak: – הִסְתַּכְּלוּ בַשָּׁמַיִם – Nézzétek az eget, – שְׁבִרְאֵתִי – melyet azért alkottam, – לְשִׁמְשׁ אֶתְכֶם – hogy szolgáljon titeket, – שָׁמָּה לֹא עָלָה גִלְגַּל חֲמָה מִן – talán megváltoztatja rendjét? – הַמְזֵרָה – Talán nem kel fel a Nap mindig keletről, – וְהֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם – hogy bevilágítsa az egész földet, – כְּעִנְיֹן שְׁנֹאֲמַר – ahogy írva van: [16] – וְנִרְחַב הַשָּׁמַשׁ – „És felkel a nap és lenyugszik a nap...” – הִסְתַּכְּלוּ בְּאֶרֶץ – Nézzétek a földet, – שְׁבִרְאֵתִי – amit azért alkottam, – לְשִׁמְשׁ אֶתְכֶם – hogy szolgáljon titeket, – שָׁמָּה זְרַעְתֶּם אוֹתָהּ וְלֹא – talán megváltoztatja rendjét? – וְצִמְחָה – Talán mikor vetek bele nem terem, – אוֹ שָׁמָּה זְרַעְתֶּם חֲטִיִּים – vagy talán ha búzát vetek bele, – וְהֵעֵלְתָה שְׁעוּרִים – árpa terem rajta? – וְמָה אֵלוֹ – És ha ezek, – אִם זֹכִיךְ – akik ha azt teszik amit kell – אֵין מְקַבְּלִין שְׂכָר – és ha nem azt teszik – אֵין מְקַבְּלִין פְּרָעֻנוֹת – nem kapnak büntetést, – לֹא שָׁנּוּ אֶת מִדְּתָם – mégse változtatják meg rendjüket, – אַתֶּם – ti, – שָׁאֵם זְכִיתֶם – akik ha jót teszték – הִקְבִּילוּ שְׂכָר – jutalmat kaptok, – הִקְבִּילוּ פְּרָעֻנוֹת – ha pedig vétkeztek büntetést, – עַל אַחַת כְּמָה וְכָמָה – annál inkább [így kell cselekedjete].

[1] Józsua 9:4.

[2] Izrael a Szináj-hegyi kinyilatkoztatás idején lett néppé. Az „azért, hogy ma [negyven évvel később] téged népévé emeljen” tehát nem a nép megszületésére utal, hanem a szerepében való tartós megalapozásra.

[3] 5Mózes 28:15-69.

[4] 3Mózes 26:14-46.

[5] 9. vers.

[6] 1. vers.

[7] Józsua 24:1.

[8] 1Sámuel 12:7.

[9] 2Sámuel 22:9.

[10] „...akinek szíve elfordul ma az Örökkévalótól, a mi Istenünktől, hogy menjen és szolgálja azoknak a népeknek isteneit...” (17-18. vers).

[11] 21. vers.

[12] Valamint a „mindörökké” jelentésű „*ád olám*” kifejezés első *ע*-ja fölött.

[13] 5Mózes 11:29., 30.; 27:12-26.

[14] Jesájá 27:12.

[15] Jechezkél 29:14.

[16] Példabeszédek 1:5.